

СЕКЦІЯ 5. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-95>

ЄВРОПЕЙСЬКА СТРАТЕГІЯ З БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ЦІЙ СФЕРІ

Наливайко Олег Іванович

<https://orcid.org/0000-0002-2911-2108>

*кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник Науково-дослідної лабораторії
з проблемних питань правоохоронної діяльності,
Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ
м. Кривий Ріг, Україна*

Забезпечення безпеки дорожнього руху є одним із фундаментальних компонентів сучасної державної політики, спрямованої на збереження життя і здоров'я громадян. У світі щороку внаслідок дорожньо-транспортних пригод гине понад 1,3 мільйона осіб, і ще десятки мільйонів отримують травми, що призводить не лише до людських втрат, а й до значних соціально-економічних наслідків. В умовах розвитку мобільності, урбанізації та зростання кількості транспортних засобів безпека дорожнього руху перестає бути виключно технічним або адміністративним питанням і набуває міждисциплінарного характеру, що вимагає об'єднання зусиль юристів, інженерів, управлінців, освітян, медиків та представників громадськості.

Для України ця проблема є особливо актуальною. За офіційними даними, щороку на дорогах країни гине майже 3 тисячі осіб, а кількість ДТП, пов'язаних із порушенням Правил дорожнього руху, залишається стабільно високою [1]. Водночас державна політика у сфері безпеки дорожнього руху досі не має чіткої стратегії розвитку, що ускладнює адаптацію до викликів часу та імплементацію сучасних рішень. У цьому контексті важливим орієнтиром для України є досвід Європейського Союзу, який протягом останніх десятиліть успішно формує комплексну систему забезпечення безпеки дорожнього руху, що базується на стратегії Vision Zero – «Нульова смертність на дорогах» [2, с. 223-233].

З огляду на обраний євроінтеграційний курс, Україна має не лише адаптувати національне законодавство до вимог ЄС, а й переймати прогресивні підходи, принципи та інструменти у сфері ПДР. Саме тому аналіз європейської стратегії з безпеки дорожнього руху, її цілей, принципів і механізмів реалізації має надзвичайне значення для формування ефективної української моделі, що відповідатиме міжнародним стандартам і реальним потребам суспільства [3].

Європейський Союз уже кілька десятиліть формує системну політику у сфері безпеки дорожнього руху, яка базується на довгострокових стратегіях, міжгалузевій співпраці та сталому фінансуванні. Основним документом нинішнього етапу є «EU Road Safety Policy Framework 2021-2030», що передбачає досягнення нульової смертності на дорогах до 2050 року (Vision Zero) та зниження кількості загиблих і травмованих щонайменше на 50% до 2030 року [4].

Ця стратегія ґрунтується на кількох ключових принципах. Насамперед, пріоритет життя і здоров'я людини: дорожнє середовище має бути безпечним навіть за умови помилок. Важливим є й системний підхід: безпека – це результат взаємодії інфраструктури, транспорту, людського фактору, організації руху та реагування на аварії. ЄС також дотримується принципу нульової толерантності до небезпечної поведінки на дорозі, а також приділяє особливу увагу захисту вразливих учасників – пішоходів, велосипедистів, дітей, людей похилого віку [5, с. 61-70].

Для реалізації стратегії застосовується цілий комплекс інструментів. Регуляторні – директиви щодо технічних стандартів і цифрової фіксації порушень. Інфраструктурні – вимоги до безпечного проектування доріг, зон зниження швидкості, облаштування переходів. Освітні – шкільні програми, громадські кампанії, навчання інструкторів. Фінансові – використання фондів ЄС для модернізації системи руху. Аналітичні – збір і аналіз статистики для оцінки ефективності політики.

Окремо варто згадати про цифрові технології, які активно впроваджуються: «розумні» світлофори, адаптивне регулювання трафіку, онлайн-платформи для навчання. Всі ці дії спрямовані на формування сталої культури безпеки – як базової європейської цінності.

Орієнтація на європейські стандарти безпеки дорожнього руху вимагає від України не лише перегляду нормативної бази, а й комплексного реформування підходів до регулювання цієї сфери. У межах зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС Україна поступово адаптує законодавство до європейського права, зокрема імплементує директиви у сфері технічного огляду транспортних засобів, професійної підготовки водіїв, цифрової фіксації порушень та контролю за дотриманням ПДР.

За останні роки було ухвалено низку змін, зокрема, щодо посилення відповідальності за керування в стані алкогольного сп'яніння,

запровадження автоматичної фіксації порушень, підвищення стандартів підготовки водіїв [6]. Проте низка викликів залишається актуальною: відсутність довгострокової стратегії безпеки руху, недостатня координація між центральними і місцевими органами влади, слабкий розвиток інфраструктури, нестача якісної статистики та аналітики, а також нерівномірна увага до вразливих учасників руху.

Наразі, Україні необхідно не просто копіювати норми ЄС, а впроваджувати системний підхід до безпеки, що включає зміцнення інституційної спроможності, підвищення правової культури громадян, забезпечення стабільного фінансування та розвиток цифрових інструментів моніторингу та управління дорожнім рухом. Успішна імплементація європейських підходів можлива лише за умови їх адаптації до українських реалій і потреб суспільства.

Європейська стратегія з безпеки дорожнього руху є важливим орієнтиром для України в розбудові сучасної, ефективної та людиноцентричної системи забезпечення безпеки на дорогах. Вона пропонує не лише конкретні цілі та інструменти, а й формує ціннісну основу, де життя людини є головною пріоритетністю. Імплементація цих підходів в українське законодавство вимагає комплексного бачення, політичної волі та злагодженої роботи всіх зацікавлених суб'єктів. Лише за таких умов можливо досягти реального зменшення аварійності, підвищення правової свідомості учасників руху та поступового наближення до європейської моделі Vision Zero.

Література:

1. Ведмеденко І. Скільки людей в Україні загинуло внаслідок ДТП: статистика за 2024 рік. URL : <https://www.unian.ua/incidents/dtp-sogodni-skilki-lyudey-zagynulo-u-dtp-u-2024-roci-12863229.html>.
2. Guerrieri, M. (2018). Tramways in Urban Areas: An Overview on Safety at Road Intersections. *Urban Rail Transit*, 4(4), 223-233.
3. Наливайко О. І. Міжнародні стандарти безпеки дорожнього руху та їх імплементація в українське законодавство. Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського до 106-ї річниці від заснування університету та Кримському Форумі (м. Київ, 17-18 жовтня 2024 р.). К. : ТНУ ім. В. І. Вернадського, 2024.
4. EU Road Safety Policy Framework 2021–2030 – Recommendations on next steps towards «Vision Zero»: Resolution of 6 October 2021. *European Parliament*. Strasbourg, 2021.

P9_TA(2021)0407. 41 p. URL : https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0407_EN.pdf.

5. Наливайко О. І. Порівняльно-правовий аналіз реалізації процедури імпідменту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 61-70.

6. Наливайко О. І. Зарубіжний досвід проведення публічних та громадських слухань. Дніпро : ДДУВС, 2017. 75 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-96>

ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАКОНУ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ

Тимошук Віктор Павлович

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник,

Інститут держави і права імені В.М. Корецького

Національної академії наук України,

м. Київ, Україна

У Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, Європейська Комісія назвала Закон України «Про адміністративну процедуру» (далі – ЗАП) ключовим законом для забезпечення права на належне адміністрування та закликала Україну утримуватися від нових винятків із ЗАП. Окремо, при цьому була названо Податкову службу, оскільки це різко б зменшило загальний вплив ЗАП.

В аналогічному Звіті 2024 року зазначено про важливість ЗАП для уніфікації адміністративних процедур з метою їх подальшого узгодження з практикою ЄС та посилення права на належне адміністрування, відзначено супроводження ЗАП суттєвим навчанням для посадовців усіх рівнів та прийняття у жовтні 2024 року закону (мається на увазі Закон №4017-ІХ), який узгоджує близько 200 законів із ЗАП та повертає існуючі винятки до його сфери застосування. При цьому ЄС вказує, що «*подальша гармонізація все ще потрібна щодо податкового кодексу, сектору земельних відносин та цифрових процедур*. <...> *Прийняття Закону про звернення громадян має допомогти розмежувати справи адміністративної процедури та інші форми публічних петицій*» [1, с. 27] (*усі виділення тут і далі – ВТ*).

Варто також нагадати оцінку Програми SIGMA (останній Звіт щодо України від грудня 2023 р), де суттєва увага приділена питанню ЗАП.